

Paul Brodersens prædiken 4. søndag efter påske

Taler

Paul Brodersen
Præst

Dato

21. april 1940

Sted

Vor Frue Kirke

Omstændigheder

Prædikenen er holdt kort tid efter besættelsen af Danmark d. 9. april 1940.

Prædikentekst

Johannesevangeliet kapitel 8, vers 28-36

1 Virkelig frihed

Vi vil i Danmark i dag være tilbøjelige til at tale stille om frihed. Dette ord er i folkenes liv tit som en smældende fane. Idag kan vi ikke nævne dette ord uden et stik i sindet. Ordet er forbundet for os med sorg over, hvad der er sket, og med ængstelse for, hvordan det skal blive. Men vi maa ikke lade bedrøvelse og ængstelse lamme os. Vi maa søge kraften til at have stærke og faste sind. Frem for alt maa vi søge at blive stærke i den indre frihed, som ingen ydre begivenheder kan tage fra os, og som aandeligt vil gøre os til et uovervindeligt folk. Derfor skal vi med aabne øren og sind høre paa, hvad evangeliet vil sige os om den virkelige og umistelige frihed.

Det kan godt være, at vi allerede tidligere skulde have talt noget mere sagte om vor frihed. Hvordan har det egentlig været med den? Jøderne kunde ikke lide, at Jesus stillede deres frihed i tvivl og fortalte dem, at de slet ikke var saa frie mennesker, som de bildte sig ind at være. Mange hos os vil sikkert heller ikke kunne lide at faa fortalt, at det har været saa som saa med den frihed, vi har ment, at vi havde. Men bag den ydre frihed, vi har nydt, har vi været meget mere ufri og bundne, end de fleste gør sig klart.

Jesus sagde til jøderne, at gennem hans ord skulde de erkende sandheden. Mon det ikke er noget ganske væsentligt ved den sandhed, som vi nu i denne svære tid skal erkende, at vi har taget det for billigt og overfladisk med friheden? Vi har haft rettigheder, som vi har nydt, og som vi nødigt vil miste. Men virkelig frihed er ikke blot at have rettigheder, men at være fri til at gøre det, som er det rette – ja, og til at kunne lide uret uden at ligge under for had og bitterhed. Den

væsentlige frihed er ikke at kunne gøre, som man har lyst til, men at være fri i sit indre til at bære alt med det rette sind og til at gøre det, som Gud viser som det rette i den givne situation.

30

Hvordan har det været med denne art af frihed? Maa vi ikke erkende, hvor meget der her har bundet os, og som vi selv har ladet os binde af? Jeg vil nævne nogle af de ting, som har gjort os ufri, hvor det gjaldt at gøre det rette og gode, det, der er Guds vilje.

35

Jeg vil først nævne frygten. Tit har vi følt, at vi egentlig skulde gøre saadan og saadan, men vi gjorde det ikke af frygt. Det kunde være frygt for mennesker eller frygt for følgerne. Vi tav med vor egentlige overbevisning, lod maasske endog, som om vi samtykkede med de andre. Vi undlod at gøre det, som vi følte en
40 indre tilskyndelse til at gøre. Hvor er der blevet svigtet over for sandheden, der skulde bekendes, over for retten, der skulde forsvares, over for kaldet fra Gud, der skulde følges af frygt. Frygt er en af den sande friheds største fjender. Derfor maa den virkelige frihedskamp altid betyde kamp mod frygten – og i den kamp er der kun ét vaaben, der virkelig duer, nemlig tro.

45

Jeg nævner en anden af de magter, der binder: selviskheden. Dermed tænker jeg paa alle de mange hensyn til os selv, der kan binde os, naar det gælder at gøre det rette. Det er saa almindeligt, at folk mener, at de er frie, naar de følger deres egen selviske lyst og vilje. Hvis ikke noget udefra hindrer og hæmmer os i at
50 tilfredsstille vor selviske trang og tilbøjelighed, tænker vi, at vi er frie. Dette er et stort bedrag. At følge sin selviske drift er en ren naturproces. Der er ingen aandelig frihed i det. Vi er af naturen selviske og har i os et stort bundt af selviske instinkter og begær. Hvis vi blot giver efter for dem og følger dem, er vor handlemaade et simpelt naturprodukt. Faktisk opfører vi os tit som rene
55 automater. Noget vækker vor selviske lyst – og vi tilfredsstiller den. Noget saarer vor stolthed eller turrer os – og vi bider fra os. Der er ingen som helst aandelig frihed i dette. Vi er ikke virkelig fri, blot fordi der ikke er noget uden for os, der hindrer os i at handle, som vi selv vil. Den største ufrihed, der gives, er at være træl af sine egne drifter og tilbøjeligheder, af sit sinds luner, sin begærlighed og
60 forfængelighed, at være fange af sin selviskhed. Ikke mere at kunne blive fri af sig selv – mon ikke det er, hvad helvede betyder?

Hvor meget er der ikke blevet gjort, som har skabt sorg og fortrydelse, fordi man ikke kunde sige nej til sig selv. Hvor meget godt blev aldrig gjort, fordi

mennesker ikke var frie af dem selv til at kunne sige ja til det saadan, at det blev til handling. Hvad er frihed, om den ikke er det, at vi er frie til at sige nej til det, vi inderst inde véd er galt, og saa lade det være, og til at sige ja til det, vi ser er ret, og saa gøre det?

70

Selviskheden i alle dens mange forskellige former er ved siden af frygten den anden store fjende af den sande frihed. Derfor ingen virkelig frihed uden gennem kamp med sig selv og frigørelse fra sig selv. Den magt, der alene virkelig kan gøre os frie af os selv, er Guds kærlighed i Kristus, der vil gribe os og eje os og give sit eget liv ind i os.

75

Lad mig nævne en ting endnu, som kan binde mere end mange gør sig klart. Det er milieu og vane. Vi er alle sat i et vist milieu. Vi tilhører en bestemt stand og færdes i bestemte kredse. Den aand, de tankegange og den levemaade, der raader her, fanges man ind af. Man tilpasser sig til det og kommer til at leve i det med en selvfølgelighed, der faktisk betyder bundethed. Vi har ogsaa vore egne personlige vaner. Livet er kommet ind i en vis bane. Saadan har man nu indrettet sig, og man tænker ikke mere paa, at det skulde kunne være væsentligt anderledes. Man kan være saa bundet af dette, at man slet ikke engang for alvor og med et frit og aabent sind stiller spørgsmaal om, hvor vidt det er ret. Spørgsmaalet om, hvordan det er rig- tigt at leve og handle, er ikke mere aktuelt. Man bevæger sig i sin vaneverden og sin vanetankegang, og fordi man har sine smaa friheder, regner man sig for et forholdsvis frit menneske. Men sindet er blevet saadan bundet i denne vanetilværelse, at man ikke med et frit sind lever med det store spørgsmaal: hvad er meningen med mit liv, hvad er Guds bestemmelse med mig, hvordan vil han, at jeg skal leve og handle?

80

85

90

95

100

Til virkelig frihed hører ikke blot at være fri til at følge det, som man er overbevist om som ret, men først og frem mest at være fri i sindet over for den raadende aand, de herskende tankegange, de sløvende vaner, fri til aabent at stille spørgsmaalet om, hvad der er ret og søge det bedste lys over, hvad man skal tænke og gøre. Med spørgsmaalet: »Gud, hvad vil du, at jeg skal mene og gøre?« rejser en sjæl sig fra bundetheden af omgivelsernes og vanens magt. Derfor er aarvaagenhed og lydhørhed over for Gud væsent lig for at være et i sandhed frit menneske. Til denne aar vaagenhed og lydhørhed vil Kristus vække os.

Vi maa nu se den kendsgerning i øjnene, at der bag vor ydre frihed har været uhyre megen bundethed af frygt og selviskhed, af organisationer og pengemagt,

105 af materialistiske tankegange og tilvante standpunkter og handlemaader. Og vi maa besinde os paa, hvad den sande frihed er, som intet kan tage fra os. Om denne frihed taler Kristus til os. Han ejer den selv og vil give os den. Vi maa vende os til ham for at erkende sandheden og faa den sande frihed i eje.

110 Det var Jonas Lie, der sagde om Jesus, at han var verdens frieste mand. Han tilhørte et folk, der var under fremmed herredømme. Han levede i ydre fattigdom og meget begrænsede forhold. Og dog, hvor var han fri! Hans frihed var ikke friheder, som han tog sig baade til dit og dat. Den var et grundforhold til livet, til forholdene og til mennesker. Dybest set beroede hans frihed paa hans
115 forhold til faderen i himlen. Han var fri over for alle ting og for hold i verden, i alle kaar og under alle tilskikkelser, fordi han helt var afhængig af sin himmelske fader. Han vidste, at han hørte sammen med ham, og han søgte altid blot det, som var hans vilje.

120 »Jeg gør intet af mig selv«, siger han. Det kunde synes at være den største ufrihed, men det er den dybe frihed over for alt til at leve for det, der er faderens gode vilje. Han var fri af frygt, fordi han var helt tryk i forbindelsen med faderen. »Han, som sendte mig, er med mig. Han har ikke ladet mig alene, fordi jeg altid gør det, som er ham til behag.« Han var fri af sig selv, fri til at give sig
125 helt og fuldt i troskab mod det højeste og i kærlighed til mennesker.

Danske, her aabner sig en frihed for os, som ingen magt i verden kan tage fra os. Denne indre frihed, som Kristus ejede, vil han give os del i, naar vi vil lade ham tage os i sin magt og blive aanden og livet i vore hjerter. Han vil gøre os frie i
130 vore sind over for verden. Den frihed betyder ikke ligegyldighed over for tingene i verden, men at vi midt i alt – og hvad der end sker – véd, at vi er Guds og er forvissede om, at dette kan ikke rokkes af noget ydre, der kan hænde.

Denne frihed over for verden i tryk afhængighed af Gud maa gaa sammen med,
135 at vi hører paa Gud og i alle forhold søger det, som er hans vilje med os. Lad os ikke blot spekulere over, hvad der er sket, og hvad der vil ske, men blive stille for Gud, der taler til os i Kristus, betro os i hans hænder og saa spørge om, hvad han vil, at vi skal gøre. Der kan ikke komme nogen situation for os, hvor han ikke har sine tanker med os. Og hvis vi i tro altid vil søge det, der er Guds mening og
140 vilje med os, saa kan vi have en dyb frihed i hjertet over for verden under alle forhold. Det kan være, at vejen for os vil blive en lidelsens vej, som den blev det for Kristus, men vi behøver ikke at gaa den vej som trælle. Med Kristus kan vi

gaa den som Guds frie og frimodige børn.

145

Kristus vil ikke blot give os friheden over for verden og dens forhold i troens afhængighed af Gud, men han vil ogsaa ved at bringe Guds kærlighed til vore hjerter gøre os frie i vore sind af had og begærlighed og selviskhed, saa vi bliver frie til at gøre det gode over for andre og give dem kærlighed. Meget kan der ske for os her i verden, men vi kan aldrig komme i den situation, hvor der ikke er mulighed for at gøre noget godt, hvis vi selv ved Kristus er blevet gjort frie af frygt og had og bundethed i de selviske begær. Intet kunde hindre ham i at elske. Alt, hvad der mødte ham, gjorde han til lejligheder for at elske og give.

155 Der er ting, vi i øjeblikket ikke kan. Der vil muligvis i den nærmeste fremtid blive endnu mere, vi ikke kan. Lad os da ikke blot stirre paa de muligheder, vi mister – men se paa de store muligheder, Gud har for os, og som med Kristus aabner sig for dem, der vil lade sig frigøre af ham. I frigørelsen fra frygt, had og begærlighed til at gøre Guds vilje og elske mennesker er der en verden af frihed, der aabner sig for os. Enhver af os kan her midt i denne trange, tunge tid vinde nye erfaringer om, hvad virkelig frihed er.

Du kan ved Kristus vinde en frihed, du aldrig før har haft. Du kan blive fri af den sløvende vanetilværelse og milieu-bestemthed, du har levet i. Du kan blive fri i forhold til det, du har været bundet af og inderst inde har vist, at du ikke burde være saadan bundet af. Og du kan blive fri til at gøre det, som du maaske længe har følt, at du skulde gøre. Du kan blive fri til at give mennesker omkring dig en kærlighed, du ikke før har givet dem, og give den ogsaa til saadanne, som du før ikke engang har kunnet være venlig imod.

170

Dersom vi ved Kristus vinder over os selv og bliver frie til at lyde Gud og elske andre, saa vokser der med os et nyt Danmark frem, der i en tid, hvor vi tabte i ydre frihed, har lært, hvad virkelig frihed er.

175

Kilde

Paul Brodersen: Lys i natten. Prædikener fra 1940-43. J. Frimodts Forlag, København. 1943

Kildetype

Dokumentation i bogværk

180

Tags

4. søndag efter påske, Anden Verdenskrig, Anden tekstrække, Danmarks besættelse 1940-1945, Prædiken, Prædikener fra 1900-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/paul-brodersens-praediken-4-sondag-efter-paske>

185

190

195

200

205

210

215

220